

SMRTNA OZLJEDA RADNICE U PREŠI ZA OTPAD

Prilikom obavljanja poslova čišćenja i održavanje radnih prostorija, pražnjenje koša sa smećem – papirom iz ureda u prešu za otpad, poginula je radnica A.A., zaposlena kod poslodavca X.X. Analiza ovog događaja temelji se na nalazu nadležnog inspektora rada za nadzor u području zaštite na radu, Državnog inspektorata, koji je obavio očevid na mjestu događaja i poduzeo propisane inspekcijske mjere kako bi se spriječilo ponavljanje ovakvog ili sličnog događaja.

OPIS DOGAĐAJA

Nakon završetka smjene u 22:00 sati, radnica A.A., neposredno prije stradavanja, krenula je istresti papir iz plastične kante s papirom iz ureda, u prešu za karton koja je namijenjena isključivo za bacanje kartonske ambalaže prethodno odložene u pokretne žičane spremnike. U namjeri da dosegne otvor preše, radnica je morala zamahnuti kantom zbog čega joj je ista upala u prešu pa se popela i ušla u prešu kako bi je izvadila. U tom trenutku, vjerojatno zbog aktivacije senzora, preša se aktivirala i prignječila tijelo radnice. Radnik B.B. prvi je stigao na mjesto događaja te je isključio prešu i pozvao pomoć. Radnicu su izvukli vatrogasci ali je zbog zadobivenih ozljeda preminula.

Slika 1. Preša za otpad

Slika 2. Mjesto stradavanja

PROVEDBA PROPISA ZAŠTITE NA RADU

Poslodavac je obavezan organizirati i provoditi zaštitu na radu, vodeći pri tome računa o preven-

ciji rizika te obavještanju, osposobljavanju, organizaciji i sredstvima.

Poslodavac je obavezan provoditi zaštitu na radu na temelju općih načela prevencije, propisanih odredbom članka 11. Zakona o zaštiti na radu (N.N., br. 71/14., 118/14., 94/18. i 96/18.; u daljnjem tekstu: ZZR), i to:

- izbjegavanja rizika
- procjenjivanja rizika
- sprečavanja rizika na njihovom izvoru
- prilagođavanja rada radnicima u vezi s oblikovanjem mjesta rada, izborom radne opreme te načinom rada i radnim postupcima zbog ublažavanja jednoličnog rada, rada s nametnutim ritmom, rada po učinku u određenom vremenu (normirani rad) te ostalih napora s ciljem smanjenja njihovog štetnog učinka na zdravlje
- prilagođavanja tehničkom napretku
- zamjene opasnog neopasnim ili manje opasnim
- razvoja dosljedne sveobuhvatne politike prevencije povezivanjem tehnologije, organizacije rada, uvjeta rada, ljudskih odnosa i utjecaja radnog okoliša
- davanja prednosti skupnim mjerama zaštite pred pojedinačnim
- odgovarajućeg osposobljavanja i obavješćivanje radnika
- besplatnosti prevencije, odnosno mjera zaštite na radu za radnike.

Uzimajući u obzir poslove i njihovu prirodu, poslodavac je obavezan, u skladu s odredbama članka 18. ZZR-a, procjenjivati rizike za život i zdravlje radnika i osoba na radu, osobito u odnosu na sredstva rada, zbog sprečavanja ili smanjenja rizika. Nadalje, obavezan je na temelju procjene rizika primjenjivati pravila zaštite na radu, preventivne mjere, organizirati i provoditi radne i proizvodne postupke, odnosno metode te poduzimati druge aktivnosti za sprečavanje i smanjenje izloženosti radnika utvrđenim rizicima, kako bi otklonio ili sveo na najmanju moguću mjeru vjerojatnost nastanka ozljede na radu.

Procjena rizika se, u skladu s odredbom članka 2. Pravilnika o izradi procjene rizika (N.N., br.

112/14. i 129/19.), provodi za sve poslove koje za njega obavljaju radnici i osobe na radu (**poslova čišćenja i održavanje radnih prostorija, poslove rukovanja prešom za otpad**) te mora odgovarati postojećim opasnostima, štetnostima i naporima. Postupak se sastoji od prikupljanja podataka na mjestu rada, analize i procjene prikupljenih podataka što uključuje: utvrđivanje opasnosti, štetnosti i napora, procjenjivanje opasnosti, štetnosti i napora i utvrđivanje mjera za uklanjanje tj. smanjivanje opasnosti, štetnosti odnosno napora. Uz navedeno, pri procjenjivanju rizika moraju se uvažiti provedbeni propisi iz zaštite na radu (Pravilnik o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme).

Poslodavac je obavezan osigurati, u skladu s odredbom članka 41. stavak 3. ZZR-a, da sredstva rada i osobna zaštitna oprema u uporabi budu u svakom trenutku sigurni, održavani, prilagođeni za rad i u ispravnom stanju te da se koriste u skladu s pravilima zaštite na radu, tehničkim propisima i uputama proizvođača tako da u vrijeme rada ne ugrožavaju radnike.

Isto tako, obavezan je, u skladu s odredbom članka 42. stavak 1. ZZR-a, u skladu s ZZR-om, njegovim provedbenim propisima, pravilima zaštite na radu, posebnim propisima, odnosno uputama proizvođača, obavljati preglede, odnosno ispitivanja sredstava rada koja se koriste, radi utvrđivanja jesu li na njima primijenjena pravila zaštite na radu i jesu li zbog nastalih promjena tijekom njihove uporabe ugroženi sigurnost i zdravlje radnika.

Na temelju utvrđenih činjenica u postupku procjenjivanja rizika, za poslove rukovanja prešom za otpad, poslodavac je obavezan, u skladu s odredbama članka 44. ZZR-a, planirati, pripremati i provoditi radne postupke te razraditi i primjenjivati tehnologiju rada tako da ne ugrožava sigurnost i zdravlje radnika. Pri tome poslodavac treba uvažavati najvišu moguću razinu zaštite od rizika na radu i u vezi s radom, a u skladu s pravilima zaštite na radu i drugim propisima te je obavezan osigurati da samo radnici koji su dobili odgovarajuće upute smiju imati pristup mjestima na kojima postoji ozbiljna i specifična opasnost.

Dalje, obavezan je, u skladu s odredbama članka 27. ZZR-a, na temelju procjene rizika, osposobiti radnika za rad na siguran način, obavije-

stiti ga o svim činjenicama i okolnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje (o organizaciji rada, rizicima i načinu izvođenja radnih postupaka i sl.), objasniti mu i osposobiti ga za praktičnu primjenu mjera zaštite na radu koje je dužan primjenjivati tijekom rada u skladu s procjenom rizika kojima je izložen na radu i u vezi s radom te u slučaju promjene, odnosno pojave novih rizika, neovisno o tome je li s tim u vezi već izmijenio ili dopunio procjenu rizika. Osposobljavanje radnika provodi se, u skladu s odredbama Pravilnika o osposobljavanju iz zaštite na radu i polaganju stručnog ispita (N.N., br. 112/14.), prema programu osposobljavanja koji se mora temeljiti na procjeni rizika, mora obuhvatiti sve opasnosti, štetnosti odnosno napore utvrđene procjenom rizika i načine otklanjanja te treba sadržavati popis pisanih uputa za rad na siguran način za sve poslove koje radnik obavlja.

Poslodavac je obavezan, u skladu s odredbama članka 4. Pravilnika o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme (N.N., br. 18/17.), osigurati da je radna oprema koja je na raspolaganju radnicima ispravna, prikladna za rad i prilagođena te da za vrijeme rada ne ugrožava njihovu sigurnost i zdravlje i mora voditi računa o posebnim radnim uvjetima, značajkama i opasnostima za sigurnost i zdravlje radnika koje postoje na mjestu rada te o svim dodatnim opasnostima koje proizlaze iz njezine uporabe. Ako nije moguće u cijelosti koristiti radnu opremu bez rizika za sigurnost odnosno zdravlje, poslodavac mora poduzeti potrebne mjere za smanjivanje rizika.

Dalje, mora u skladu s odredbama članka 7. Pravilnika o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme, osigurati, ako uporaba radne opreme uključuje posebne rizike za sigurnost odnosno zdravlje radnika, da tom radnom opremom rukuju samo za to imenovani radnici koji moraju biti posebno osposobljeni.

U skladu s odredbama članka 9. Pravilnika o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme, poslodavac je obavezan radnike upozoriti na opasnosti kojima su izloženi, radnu opremu koja se nalazi u radnom prostoru i na sve promjene koje na nju

utječu, u mjeri u kojoj utječu na radnu opremu koja se nalazi u njihovom neposrednom radnom okruženju, čak i ako je izravno ne uporabljaju te mora osigurati odgovarajuće obavijesti. Minimalnim zahtjevima za radnu opremu, Priloga I navedenog pravilnika, točka 2.15., propisano je da na radnoj opremi moraju biti postavljene oznake i upozorenja prema posebnim propisima, koji su bitni za sigurnost i zdravlje radnika.

Poslodavac je obavezan na mjestu rada postaviti na vidljivo mjesto: sigurnosne znakove, znakove za evakuaciju i spašavanje te upute i oznake za rukovanje radnom opremom, u skladu s odredbama članka 62. ZZR-a.

Poslodavac mora, u skladu s odredbama Pravilnika o sigurnosnim znakovima (N.N., br. 91/15., 102/15. – ispravak i 61/16.), osigurati postavljanje sigurnosnih znakova na mjestima na kojima se rizici ne mogu izbjeći ili odgovarajuće smanjiti primjenom osnovnih pravila zaštite na radu odnosno organizacijom rada i načinom izvođenja radnih postupaka. Pri postavljanju sigurnosnih znakova poslodavac mora uzeti u obzir procjenu rizika te osigurati da su sigurnosni znakovi stalno na predviđenom mjestu.

Bitni zdravstveni i sigurnosni zahtjevi, koji su propisani odredbama Pravilnika o sigurnosti strojeva (N.N., br. 28/11.), u dijelu 1.2. Načela objedinjene sigurnosti, navodi da strojevi moraju biti tako konstruirani i izrađeni da budu prikladni za svoju namjenu te da se njima može upravljati, da ih se može podešavati i održavati, bez izlaganja osoba riziku tijekom obavljanja tih radnji, u skladu s predvidivim uvjetima, uzimajući u obzir i svaku razumno predvidivunepравilnu uporabu. Pri konstruiranju i izradi strojeva i sastavljanju uputa za uporabu proizvođač ili njegov ovlaštenu predstavnik mora osim pravilne uporabe strojeva predvidjeti i svaku razumno predvidivu nepravilnu uporabu istih. Strojevi moraju biti konstruirani tako da se spriječi nepravilna uporaba ako takva uporaba može prouzročiti rizik. Kada je primjereno, upute moraju upozoriti korisnika na načine na koje se strojevi ne smiju upotrebljavati, a za koje je iskustvo pokazalo da se mogu dogoditi.

Slika 3. Sigurnosni znakovi

POVREDA PROPISA

Očevid navedenog događaja obavio je inspektor rada za nadzor u području zaštite na radu u suradnji s djelatnicima policije. Inspekcijskim nadzorom utvrđene su bitne činjenice o mjestu događaja kao i nedostaci koji su pridonijeli stradavanju radnika.

Poslodavac je osigurao da prešom za otpad rukuju samo za to imenovani radnici koji su posebno osposobljeni. Uvidom u upute proizvođača preše za otpad utvrđeno je da se otpad (kartonska ambalaža) dovozi u pokretnom žičanom spremniku, koji je dio opreme preše. Pokretni žičani spremnik postavlja se u ležište podizača na preši. Rukovatelj potom izlazi iz ograđenog dijela te na kontrolnoj ploči aktivira podizanje spremnika i pražnjenje otpada u prešu. U slučaju ulaska radnika u ograđeni dio za vrijeme podizanje spremnika, podizanje se zaustavlja. Prešanje otpada obavlja se automatski i aktivira se sensorima koji registriraju razinu napunjenosti, ali se ne zaustavlja u slučaju ulaska radnika u ograđeni dio.

Dalje, utvrđeno je da u vrijeme rada radnice A.A. nisu radili radnici ovlaštenu za rukovanje preše za otpad.

U skladu s navedenim, poslodavac X.X. počinio je niz povreda propisa iz područja zaštite na radu, od kojih navodimo sljedeće:

1. Nije upozorio radnicu na opasnosti kojima je bila izložena, radnu opremu koja se nalazi u radnom prostoru i na sve pro-

mjene koje na nju utječu, u mjeri u kojoj utječu na radnu opremu koja se nalazi u njihovom neposrednom radnom okruženju, čak i ako je izravno ne uporabljaju, u skladu s odredbom čl. 9. st. 3. Pravilnika o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme.

2. Dalje nije, u skladu s odredbama članka 44. ZZR-a, planirao, pripremio i provodio radne postupke tako da ne ugrožava sigurnost i zdravlje radnika, uvažavajući pri tome najvišu moguću razinu zaštite od rizika na radu i u vezi s radom, u skladu s pravilima zaštite na radu i drugim propisima, nije osigurao da samo radnici koji su dobili odgovarajuće upute smiju imati pristup mjestima na kojima postoji ozbiljna i specifična opasnost odnosno nije osigurao da radna oprema, preša za otpad, bude zaustavljena i isključena za vrijeme odsutnosti radnika ovlaštenih za rukovanje.
3. Nije na mjestu rada postavio na vidljivo mjesto sigurnosne znakove, u skladu s odredbama članka 62. ZZR-a i odredbama Pravilnika o sigurnosnim znakovima.

PODUZETE INSPEKCIJSKE MJERE

Tijekom očevida inspektor rada je na temelju ovlasti iz odredbe čl. 70. st. 1. Zakona o Državnom inspektoratu (N.N., br. 115/18., 117/21. i 67/23., u daljnjem tekstu: ZDI), kojom je propisano da se u slučaju utvrđene nezakonitosti izriče, odnosno određuje odgovarajuća upravna mjera, donio usmeno rješenje upisano u zapisnik o inspekcijskom nadzoru, kojim je na vrijeme dok se ne otklone utvrđeni nedostaci, poslodavcu X.X.:

- u skladu s odredbom članka 92. stavak 1., točka 8. ZZR-a, naredio da u određenom roku, na vidljivo mjesto, na preši za otpad, postavi sigurnosne znakove iz članka 62. stavka 1. ZZR-a,
- u skladu s odredbom članka 92. stavak 1., točka 2. ZZR-a, naredio u određenom roku provjeru osposobljenosti radnika za rad na siguran način povezano s korištenjem preše za otpad.

Na temelju odredbi članka 74. ZDI-a, inspektor rada je po službenoj dužnosti podnio kaznenu prijavu nadležnom Državnom odvjetništvu protiv odgovorne osobe poslodavca X.X., zbog osnovane sumnje da je počinio teško kazneno djelo jer nije postupao po propisima ili tehničkim pravili-

ma o zaštitnim mjerama i time je izazvao opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, opisano u odredbama članka 215. stavak 2., u vezi sa člankom 222. stavak 2. Kaznenog zakona (N.N., br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19., 84/21. i 114/22.).

*Goran Beroš, dipl. ing. stroj.
Državni inspektorat, Zagreb*